

lis relectis, et absque illorum fidelis praesidio (1).

VERS. 18. — ET OMNIS COGNATIO EIS (2).

ad se et suos Macedones nobilissimum Darji et Persum imperio, in modo monarchi; ut postea transiit Alexander Magnus. (Corn. & Lap.)

(1) VERS. 15 et 16. — NOS AUTEM JUDEOS NECI DESTINATOS IN NULLA PENTUS CULPA REPUBLICIS, FILIOS ALERISSIMI, ET MAXIMI, SUPERQUE VIVENTIS DEI. SIGHTICANIS IACE VERBA, ut ipso ab Ipsi Assero scripti, cum, cum ista scriberentur, labuisse notitiam unius veri Dei, et fortasse de ea re instructione missa a Mardonio, qui factus erat princeps padri. Neque id mirum videri debet a Assero, cum etiam majoris ejus aliquam talen notitiam haberint. Sic imprins Nabuchodonosor tandem agnovit quod. Exclusus dominante super regnum hominum, et cui veliceret illud, Dan. c. 4. Deinde Cyrus, ut habemus 1 Esdra 1, et 2 Paral. ultimo, dicit: Omnia regna terra dedit mihi Dominus Deus, eali, et ipse praecepit mihi ut edificarem et domum in Jerusalem. Item Darius similiter confitetur 1 Esdra 6, et Dan. 6. Ex quibus ostenditur mirum non esse, si etiam Asserius confusus de Deo haberit notitiam. Potest tamen et alter die, hanc epistolam scriptam esse, dictante Mardonio profecto palati. Hui enim habemus c. 8. Regem dixisse ad Esther: Scribite ergo Iudeas, sicut vobis placet ex regia nomine, signantes litteras annato meo. Unde soluta hinc est. (Estius.)

Vers. 16. — Gurus (De) BENEFICI ET PATERNUS NOSTRUS ET NOS REGNUM EST TRADIDIT. Patres intelligere reges precedentes, presertim Gyrum, cum Deus per Iustitiam c. 45, 4, predixit et promisit regnum, dum Cyrus agnovit, ideoque Iudeos a Babylonie liberos dimisit, 1 Esdra 1, idem agnovit nositer hic Darjus, ut patet ex loco, et ex 3 Esdra 4, v. 45 et seqq. (Corn. & Lap.)

(2) Not. 25. cognatio, id est, cognati; nam filii Amari non mense post hoc eductum, putu mense ultimo adar, oecisi suspensi, fure, ut dicit. 9, 15, quia, ut si. Amman, lib. 25, leges apud Persos impendit erant formidate, ut ipso per quas ob noxiam unius omnis propinquus periret. (Corn. & Lap.)

Et ipse qui MACHINATIEST, ET OMNIS COGNATIO EIS PENET IN PATERIBUS. Queritur quomodo haec verisimiliter sit, cum epistola hinc scripta sit mensa tertio, et non ex capite 8, et capite 6 dicatum sit decem filios. Amari demum interfecti fuisse, et in patribus suspensus mense duodecimo? Ad hanc apparentem repugnantiam, respondet, id quod die dicitur, et omnis cognatio ejus, non esse intelligendum de filiis ejus, qui postea mense duodecimo interfecti leguntur, sed de his tantum qui nondum emancipati et alibi conmigrantes, sed nec in domo ejus inventi sunt, tam, sanguine illi juncti quam ali domestici. Nam vos Graeca signant domesticum familiarum, scilicet uxorum, liberorum nondum emancipatos, et ministros. Alterum autem locum, cap. 9, accipiemus esse de filiis qui, uxoris ductus, seorsim aut aliis in locis habeant famulas, idque satis consonat cum eo quod ibidem subditur: Quos cum occidissent, prætas de substantiis eorum tangere noluerant. (Estius.)

Vers. 22. — INTER CLEROS FESTOS. Fabebant enim Persae sua festa, præsens Mithras, id est Sol, quem ut Deum colabant, dicata. Tale quoque fuit festum ab eodem Magorum, quod hic Daras Magis in regno successore pergitum celebrandum adixerat, teste Herodot. lib. 5. (Vatablus)

Leges apud Persos, inquit Ammanus, lib. 22, impendit formidate, per quas ob noxiam unius, omnis propinquitas perit. (Corn. & Lap.)

VERS. 24. — GLADIO ET IGNE (1), græce δέσποται καὶ τρόποι, lancea et igne.

SED ETIAM BESTIAS. Dicuntur haec per exaggerationem.

Porr̄ non mirum Darium jussisse hoc festum victoriae Iudeorum etiam a Persis Orientalibus celebrari, tum quia ipse totus pendebat a sua Esther et Mardonio, tum quia ipse jam verum Deum Hebreorum agnoverat et colebat, ut patet v. 16. (Corn. & Lap.)

Noss devons bien faire attention à ce que la reine et le saint homme Mardonio font dire à ce prince, lorsqu'il reconnaît publiquement à la vue de tout son royaume la Providence adorable du Dieu des Juifs, en les appelant les enfants du Très-Haut, très-puissant et éternel, et en déclarant que c'est ce Dieu, et non pas lui, qui a fait souffrir à Amari leur père-tuteur, la peine où il a mérité. Que ceux donc qui se regardent avec hauteur ou plus de rancune comme les enfants du Dieu très-Haut, très-puissant et éternel, puisqu'ils ont véritablement pour père celui qui est le père du vrai Seigneur Jésus-Christ, reconnaissent avec foi qu'ils dépendent à tous moments de son éternelle Providence, que les hommes corrompus et criminals peuvent bien former des dessins de mort contre eux; mais qu'ils ne peuvent les exécuter sans son ordre; que c'est lui-même qui prend le soin de venger ses serviteurs, lorsque ceux qui veulent les opprimer y pensent le moins; que toute la force de ceux qui sont faibles, tels qu'étaient alors les Juifs, consiste à avoir recours au Dieu tout-puissant; et que les armes par lesquelles on peut s'assurer de surmonter toute la fureur des hommes, sont celles que Mardonio et Esther, avec tous ceux de leur nation, emploieront pour mettre à couvert leur vie dans un péril si pressant; c'est à dire la prière, l'humilité et le jeûne.

Ceux dont le cœur est rempli d'une vainne confiance en eux-mêmes, ne comprennent point ces vérités si courantes pour les justes, et si terribiles pour les méchants. Ils ne regardent que la main armée des hommes, et ils n'ont point les yeux de la foi pour envisager les secrets ressorts par lesquels cette main, tout armé qu'elle est, ne se renvoie et n'a de force qu'autant que le bras du Dieu tout-puissant lui en donne la liberté. C'est cette foi qui nous devons demander sans cesse à celui qui est le Père des lumières; et c'est pour nous l'inspirer que l'Ecriture nous propose tous ces grands exemples des temps passés, dont la lecture ne doit pas se terminer à une simple spéculatio; mais à l'édification du cœur, et à l'accroissement d'una piété solide et digne du Christianisme. (Sacy.)

(1) VERS. 24. — QUE SOLERTI SOLEMNTATIS IURUS ESSE PARTICES, quis hinc max edicto non paruerit, Iudeo-que non defendatur; hoc enim edicto huiusmodi sunt aboleri illud prius quod per Amari de intermissione Iudeorum scribit jussaret. Ha edictus de innocentia Iudeorum, atque deinde meliorum iudeorum amicorum in Iudeos conversis, priorem illam ut crudelitas plena sententiam revocat et damnat. Non solent dominibus inviti, etc. Loquuntur gelus frigoris apud Prophetas, Ieremi. 9, 10, et 12, 17, etc. Ezech. 14, 15; Sopion. 4, 5. (Vatablus)

CORDERI VITA.

Corderus (Baltiassir), Antuerpiæ natus anno 1592, magno floruit nomine, dum Vindobonæ in Austria Theologum ex cathedra profreretur. Jesuitarum societatem, cui adscriptus erat, non uno extoravi doctrina genere; sed græca imprimis lingue studio se devovit, et canique didici penitus, ita ut eximias auctorum et orationis celeberrimorum vulgare editiones, notissimæ optimis illustraverit. Commentarium in Job, quod recensuimus, Antuerpiæ prodidit 1646, in-P^o, græco-latinè, cum hoc titulo: *Job elucidatus*.

Multi quidem librum hunc Scriptura sacra adeo arduum explicatio evolare; nem vero luculentis. Quidquid probatissimi antea commentatores, et præcipue eruditus Pinck, in Job elucidaverant, sedulo illustraverat Corderus; quidquid vera scientia sancte criticos in his sparsum erat, peritus eleicit et sum feicit. Opus est modilla plenum, in quo ferre sine digressione ubi omnes excessus facies sagittare considerantur. Sic Corderus ipse de scopo laboris ratione loquitur:

PRÆFATI AD LECTOREM.

¶ Ne actuū egisse videar, post tñ illustres Jobi interpretes, hanc edens Elucidationem, hoc imprimit et seculis velim, minime mihi propositione esse, omnes que arta textum occurrant difficultates, et variorum de his sententiis in medium afferte, easque examinare, refellere, aut censere, cum id à Philippi nostro luculent et erudit factum sit; neccetum ad textum originalem velut Lydium lapidem singula scrupulosis explorare ac revocare, in quo multus est Baldusius Parisiæ editus; sed premissa brevia (que nihil quidem maximè genuina videatur) ad dilectissimam literarē expositionem, ubi Scripturam, Symmachus, Aquila, Theodotion, aliisque antiquissimi interpretes Graeci, singularē quicquid variantibus suis lectionibus sensum spernunt, aut novam textuū locum affert, pūlū enticatio quā lactentis à Jobi commenta-

tōribus præstum sit, exponere; atque ex omnibus, quod materie subjecte ratio patitur, spiritalis doctrinas asceticasque moribus formandas aptas institutiones elicer, ac selectis sanctorum Patronum sententiis illustrare, necnon in gratiam Concordanterum (ubid opportūm videbatur) casdem nominis etiam insitus subinde ducere, atque uberas expiarandi. Dedi autem operam, non tam ut doyas et curiosas ex ingenio aut cerebulo nico communisccer explicaciones, quam ut nihil non a sanctis Patribus et opibus quibusque auctoribus probatum aferem, quo sacer textus difficile explicatur, et simili lectorum animi ad pietatem inducentur. Hic unus est scopus meus, quod tota mea collimat Industria, quem in certiori via rationeque assequere, præcipuum Patrum, et aesculorum, neconam interpretationem clarissimorum lucubrationis diligenter pervolvi, ut Jobi loca singularia, pro illata ex incidenti occasione, in operibus Scripturæ etiam illustrata, tanquam eximios flosculos colligerem, è quibus instar apud seculū et argumentos spiritalia, nullā exprimerem, hinc operi quamvis alveari proprio inservenda, et suis queque versibus con fari ecclasiis recomenda, ubi quibuslibet illis valentias in prompta sint simul collecta, que atque in vastis Patrum auctorum voluminibus dispersa, longissimo tempore ac maximo labore vir et forte nūquid invenerem, t.

Corderus, postea editi, 1° opera S. *Dyadini Areopagite*, in-P^o, Antuerpiæ 1651, græco-latinè, cum annotationibus. 2°, *Catechesis Patroni grecorum in Psalmis*, græco-latinè, Antuerpiæ 1615, 5 vol. in-P^o. 3°, *Catechesis in S. Lucam*, 1628, in-P^o; in S. *Jeannechii* 1631, in-P^o; in S. *Matthæi*, 3° Ope. Joannis Philoponi de *mundi creatione*, Vindobonæ, 1651, græco-latinè, cum dissertatione in Pascua, 5° S. *Callisti dialogos Morales*, 6°; S. *Cyril*, *Alexandrinus opus in Ieremiam prophetam*, Antuerpiæ, 1628.

Corderus Romæ obiit anno Christ. 1650, etatis vero 58.

IN LIBRUM JOB præfatio.

I. Quis libri hujus auctor?

De libri hujus auctore sunt admodum varii diverisorum discrepantes sententiae: nonnulli enim à

Jobi amici (1), utpote calamitatis ejus ac patientie

(1) Fure post A. Schultensium in Praefatione ad suum in hunc librum Commentarium fol. " col. b., plures docti et sagaci ingenii viri, ut J. G. Hasse

testibus, conscriptum volunt; à Salomone alii (4), ob sententiarum quibus scatent gravitatem, ac styli cum

(*Vermuthungen über das Buch Hiob, in dem Magazin für bibl. u. oriental. Literatur*, part. 1, p. 162). M. H. Stuhmann (in Prolegomenis ad vernacula hujus libri versionem p. 25, seqq.). Berenstein in *Commentar. super hoc libro in deo Analekten* vol. 1, part. 5, p. 122, seqq., qui et prologum et epilogum Jobeis recentiori cvidam auctori adscribent, vel ob styli prosaici à poetico diversitatem, vel ob alias rationes, quas tamen doce et solidi argumenti refellerunt Eichhorn *Eineleitung in das A. T.* p. 5, § 644, a. p. 593, seqq. Pareau *Commentar. de immortalitate notitiae*, p. 186, seqq. Berthold *Eindeut. in die Schriften des u. n. Testam.* part. 3, p. 2151, seqq. Schärer in Prolegomenis ad versionem Jobi veracularum p. 57, seqq., et qui potissimum Stuhmann et Berenstein rationibus probant, Theophil. Frid. Jäger, in *Commentar. de interpretate libri Jobi*, Tübingen 1819, in-quarto, p. 2, seqq. Nos quidem nobis nequaquam persuadere possumus, ut prologum et epilogum non profectum esse à reliqui libri auctore. Opus omnni ex parte imperfectum habet, meros sermones, quorum causam, rationem et finem ignoras, exordium et clausulum sit deus.

(Rosenmüller.)

* Ast car non in prologo, neque in sermone Dei, neque in epilogo de Eli fit mentio? — Quia Eli non venit cum ceteris amicis, memorari in prologo non potuit, in quo adventus amicorum referuntur. Quia autem nec antequam omnes condescenderunt, locutus est, neque deinceps ab illo responsum tulit, in sermone Dei et prologo praetextus est orator, qui multis operosis modis, quod dictum ab aliis nondum fuisse; id enim unum adhuc, peccatores a Deo per somnia, per legatos vel angelos, et per causas adversos moneri, ut in se reente, se probent, et respiciant, quod a exteriori quoque verbis alii dictum fuerat.

(Iahn.)

Ligfootus aliquie nonnulli opus vindicant Elium, articulissimo vel amicitiae vel cognationis vinculo cum Joho coniuncto, si eterque è Naciore, ut creditur aliquibus, dedicantur. Huius opinioni favere videtur ipsi cap. 52, 45, ubi ita loquens Eliu inducit: *Estimaverunt, nec responderunt ultra. Quoniam igitur expectavi, et non sunt locuti, respondebo et ego partem meam.* His verbis tanquam operis auctore designare se Eliu videtur. Sed quid facient ejus opinioi assertores, cum non illi modo, sed ubique in toto libro ipsi de se amici Jobi loquentes indicantur, quasi auctores?

(Calmet.)

(1) Opinio, qua Salomonem operis auctorem constituit, à pluribus secuti cepit, cim assertorem salutem Gregorium Nazianzenum orat, ad Exequat., Polychron. in Catena, absque nonnullis; inter recentiores vero defendit à Spanheimio in Hist. Jobi, Jacqueline, et P. Harduino in Chron. vet. Testam. Harduinum annum emotucentem Jobi constitutum anno 53 Davidi; scriptique à Salomone libri epocham confert in annum secundum vel tertium ejus regit. At quantum probanda esset sententia que hume librum Salomon tribuit, nemo suadebit, ut John sub regno Davidi, sive Salomonis collocemus. Habemus plane persussum, illum utroque ex rege multò esse veterissimum.

Quod opinionem de Salomone peperit, illud fuisse videtur, quod sententias abundet, vobis phrasibus que omnino Salomonicas, que hic et in Ecclesiastae et Proverbiis legitur; utrinque enim nobilissimum sapientia eloquum textur: vera sapientia in eo consistit, ut timor Dei servetur; ejusdemque sapientie solus auctor Deus ab auctore utrinque libri asseritur. Ad haec phrasim et vocum consensus utrinque summus.

Codurcus hunc librum diu post Jobum litteris mandatum fuisse censem. Jobs, inquit, Moysi antiquior uit, sed rerum ab ipso gestarum historia multò re-

sariantibus ejus libris conformitatem, compositum asserunt; ali ab aliquo ex prophetis (1); plures à centior est, cim Psalmos Davidis et Proverbia Salomonis non semel spectare demonstrantur, hisque statim vocibus, que non prius quam post horum reges in usu fuerunt. Quae de angelis Satana apud auctorem legitimus, hac cum extate novissimorum regum Iuda satis congruent. Voces amplius centum ibi occurront, in vetustis Hebreorum libris plane ignota, quarum significatio nominis è Chaldaea, Syriaco et Aramaeo et recentioribus Judeorum scriptis repetenda est. Nec minoris in eam rem momentu habenda sunt propria siderum nomina, et ornamenti sermonis, veteribus Iudeis inseta. Haec Codurcum movent, ut auctorem huius operis esse suspicere sive prophetam aliquem Idumeum, sive Isaiam prophetam; scriptum enim circa ea tempora liberum arbitratur. Errudit, sententiam ac stylum majestas, et eloquentiam sati cim Isaia congruent; occurunt etiam voces nonnullae eidem prophete familiares. Ipsum Isaiae nomen sub verbo quadam ambage latens in ipso libri exordio videtur, sibi Codurcus blanditur, in primis illis Hebrei verbis *וְאַתָּה Israhā, vir fuīt, quibus simili sit nomen יְהוָה*. Bellum argumentum!

(Calmet.)

Hanc Codurci conjecturam levissimam esse quis non videat, cim ex libro Jobi locatione huiusmodi in Isaiam derivatas aperi dici possit? Quia responsione Grotii conjectura pariter diffatam, Praefatione Commentariorum in Job asserentis, libri Job auctore, quicunque tandem fuerit, Davide et Salomone recentior esse, quod ex horum scriptioribus plerique illuc translati agnoscer possunt. (Nat. Alex.)

(1) Moses, ut gesta, libri, et cantica ejus testantur, vir erat praeclarus animi datus praeclitus 40 annos in Egypto, et 40 in Arabis versatus, has regiones quam optime novit, atque in Pentateuchu vastum quo: quae notitiam arrium, historiam naturalem, et in primis lepros prodit, et traditum à majoribus religionem unius viri Dei, et morum prolationem perpetuo et graviter incutac, que minima in libro Jobi recurrent, vir et de Palestina et rebus huius regionis in quibus Moses non venit, alium est silentium. Hic concientis libri Jobi cum adjuncitis Mosis, verisimilissimum profecto reddit sententiam Thalmudicorum et plurimum Patrium Graecorum et Syrorum, qui Mosen Jobi auctorem esse statuunt.

Argumenta contra auctorem Mosen.

* Ast in libris Mosis perpetuo connecteret probitas cum felicitate, et improbatas cum infelicitate, quod auctori libri Job negat, adeoque Moses esse nequit.

Si id revera ita se haberet, Hebræi librum Jobi Mosi repugnaret, sacris libris nunquam accessissent. Verum 1º Job nihilominus tandem restitutor, et felicitate est quam ante mortuum fuerat, quod gemini sunt, et histrio, quanto Mosis regerit de Josepho, Genes. 37, 10-26. 2º Job exagerat quidem sententiam stut, probos esse infelices, et improbos felices, neque tamen utilit negat, probitatem homini prodesse, et ordinariam esse viam ad felicitatem; improbatum vero homini esse noxiom, et viam ordinariam ad infelicitatem; id solum contendit, humerum nexum non esse perpetuum et constante, ejus ratio homines latet. Id ipsum vero Mosen, exemplum Hebreorum in *Egypto* oppressorum docuit, quorum permulti prohi, calamitatibus obruti vita decedebant, quin etiam opressores felices diem obtinerunt supponit. Moses itaque optimè novit, illum probatis cum felicitate, et improbatis cum infelicitate nexus. Non esse perpetuum; ast id in Pentateuco vel attinger, cum scopo libri pignusset, ubi praecipere, et observantiam praecoptorum per rationes congrua urgere oportebat; hic facere mentionem, probitati non semper respondere felicitatem, fuisse infringere animum et conatus observandi mandata. Ceterum ex historiâ eluet, populus constanter pro-

Moysé, ad solatium filiorum Israel, durissimâ in Egypto servitate oppressorum, concinnatum fuisse

bilate eluctari, et res suas augere; improbitate vero enervari et deprimenti, atque id unum urget Moses in Pentateuchu; in Jobo autem non de populis, sed de hominibus singulis sermo est. 3º Dei consilium in calamitatibus Jobi, quod primis duobus capitibus expunit, erat manifestare sinceram viri probitatem, et huiusmodi prolationes occurrent non solum in historiâ Abrahami et Josephi, sed in libro quoque subsequentibus Moses sepe monet, caverre haec et illa. Deum enim haec esse admisurum, ut Hebreo prohet, Exod. 15, 25; 20, 20; Deut. 7, 19; 8, 15, 16; 15, 5, 4; 29, 20. Jobus itaque Pentateuchu in summâ doctrina consentit. Ita quoque si lingue character Arabiam spirat, et tropi, allegoria, et similitudines à rebus Arabicis deprehensa sunt, id non prolat, auctorem non esse Mosen, qui tot annos inter Arabes commoratus est. Quod autem ingeri solet, ad talen rerum Arabicorum usum requiri, ut auctori libri in Arabicis eductus fuerit, nra ingenium poete maneat, quae in juventute formatum fuit, admitti nequaquam potest; nam ingenium poeta ardens et imaginatio vivax omnes impressiones facile excipit, et hinc mutata sede conformatio, mutatur. Denique in Jobo Egyptianica quoque permulta sunt, illi dicto:

Quo fieri imbuta recens, servabit odorem, adhucum constet veritas.

An Job ante egressum ex Egypto scriptus?

In libri Job nihil occurrit, quod ante egressum Hebreorum ex Egypto scribi non potuisse: tamen invenimus autem non est, auctorem recentiorum tanto ingenio et arte poluisse, ut, rerum sibi aperi prorsus oblitus, sic totum in tam seram antiquitatem transferret, et scriberet, ac si ante hunc egressum vixisset. Nec facile percipitur, Hebreum Palestinensem sibi comparasse tam profundam. Egypti et Arabicis notiam, quemlibet auctori libri profit. Magna quidem ars in dispositione, elocutione, atque personarum indole lateat, sed quia eam atatem non superat, ex quod adsumptum Exod. 15, Deut. 32, et Ps. 90; Num. 21, 27, 50; Num. 23, 7; 10; 18; 24; 24, 5; 9; 13, 24; que, ut canticum Jobi 27, 1; 29, 1, *בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל* vocantur, quae voce Salomo non sublimis poemata, sed sententias designata.

Consilium Mosis in libro Jobi.

Si Moses est auctor Jobi, fugitivus in Arabiâ librum scripsit, quod temporis spatium plura innuit, ut numerus de rebus Hebreis; notiones vocum, que dein per legem in alias mutata sunt; orthographia Arabicâ, tropi et similitudines ex Arabicâ scripta. Moses Hebreis, Jobum exemplum pietatis, probitatis, et constantiae in rebus adversis, proposuisse videtur, ut oppressi in Egypto, in religione unius viri Dei constantes perseverarent; hinc calamitatis Jobi sicut ut probationem, qua sinceritas pietatis et probitatis exploraretur, et per hunc quoque miseriarum Jobi, spem liberationis confirmaret. Hac autem Moses non nisi per amicos proponit, nead integrum populum, sed ad singulos, quorum erat *perseverare*, accommodavit. Hinc consilium Dei in calamitatibus Jobi, primo duobus capitibus aperi, quod Hebreorum quilibet sibi applicaret. Allusio ad Hebreos manifesta esse videtur in sermonibus Jobi et amicorum: vix enim dubitari potest, similes disputationes inter prios Hebreos, promissionum divinarum memores, et Egyptianos vel Hebreos implos accidisse, et multos Hebreorum his ad cultum idolorum fuisse pertractos, quod Moses per hunc librum impedit et praevaricatur.

(Iahn.)

Verum si Moysi liber sine controversia tribundus esset, nunquam Iudei de illius auctor inter se disceptarent. Cur in veteri Testamento ante Ezechielim et Tobiam ne nomen quidem Jobi legitur? Unde tanta barbararum vocum eluvies, Chaldaicarum, Syriaca-

contendunt: sed communior longaque verior fert opinio, ab ipsomet Jobo (1), ut rerum suarum gnarissimo, primum Syriae conscriptum, ac deinde in Hebreum sermonem à Moyse fuisse conversum (2), unde adhuc quāplurimi, teste S. Hieronymo, Syrismis et Arabismis aspersus legitur. Opinionem vero hanc confirmat, quid et alias passim Sacra Scripturae codices, ut *Judicium* ab ipsomet judicibus, prophetarum à prophetis, Esdram ab Esdrâ, Josue ab eodem Josue, exterioso ab iisdem quorum insigniti sunt nominibus, compositos fuisse constet (5).

rum, Arabicarum, cim Pentateuchus purissime fluat?

(Calmet.)

(1) Ceux qui croient, comme le pape saint Grégoire, Simas et quelques autres, que Job écrit lui-même son histoire, se fondent particulièrement sur un endroit du livre où Job souhaitait que tout ce qu'il a dit soit écrit dans un livre : *Quis mihi tribuat ut scribatur sermones mei? quis mihi dei ut exarantur in libro?* Il paraît faire un soutien semblable dans un autre endroit. La preuve que l'on prétend tirer de ces deux passages ne paraît pas convaincante; car dans ces deux passages il ne s'agit pas d'un livre qui doit être écrit; mais Job se sert d'une figure pour montrer combien il est persuadé de la vérité des choses qu'il avait avancées. Et quand même nous supposons que Job a désiré que l'on mît par écrit toute son histoire, et qu'on rapportât tous ses discours, on ne pourra pas conclure qu'il a exécuté lui-même ce dessin.

"On pourra dire en faveur de ce sentiment qu'il n'y a que Job sur quelqu'un de ses amis qui ait pu rapporter avec exactitude tous les discours et les déclarations que nous lissons dans cet ouvrage; et c'est peut-être aussi pour cette raison que plusieurs l'ont attribué à Job ou à ses amis. Mais cette raisons n'est pas décisive; l'auteur, quel qu'il soit, pouvait avoir tiré ces discours de quelques mémoires dressés au temps du rédaction de Job.

(2) Textus Hebreus non est versio. Loquentes in hoc libro esse Arabes, non arguit librum Arabicum scriptum, et in Hebreum idioma translatum fuisse. Occurrunt quidem permulta, ex dialecto Arabicâ explanaanda; ast in sublimi poemate mirandum non est, plures rarores voces et notiones esse obvias, que in tenuï rerum Hebreicarum supellecili non supersunt, et à diutissim soror Arabicâ conservatae fuerunt. Orthographia Arabicâ, sepius recurrens, non indicum versionis, sed argumentum est, auctorem longiori tempore inter Arabes commoratum fuisse. Omne autem dubium tollit stylus indoles, qualis in versione expectanda non est.

(Iahn.)

(3) Actor libri Job fuit Hebreus. Si liber Jobi non fuit scriptus Arabicâ, sed Hebreo, auctorem profecto Hebreis sit; alius quippe lingua Hebreâ non ita flexibiliter potuisse. Neque in alia antiquâ gente tam de Deo et morum disciplina doctrinam reperies, quam in Jobo legitur. Denique auctor in prologo et epilogu usi nominis *בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל* Hebreus se prodit. Fallum vir illaque, qui censent esse opus alicuius Edomitem vel Arabis, à quo Hebrei aliqui librum non receperint. Si plura occurruerint Arabicâ, id num colligi posset, auctorem longiori tempore in Arabicâ commoratum fuisse; in Palestina profecto non vixit; nam de rebus huius regionis alium observat silentium, quale Palestinenensis non observasset.

(Iahn.)

Spinoza, tract. theol.-pol., cap. 10, Jobum hunc profundum hominem esse suspicatur, qui è magna in humilibus fortunam lapsus, ac tandem priori restitutus, de providentia divina disceptandi occasione pluribus exhibetur et materiali; ipsum verò libri scriptorem per ottimam scriptisse putat, non veris quidem Jobi relatis, sed variis aliorum sententiis. Quod autem magis magisque opus placeret, exarisse instar

poetarum lucubrationum, ubi cœtus deorum, quibus se Mons vel Sathan exhibet, procedunt. Liber est igitur, si Spinose credimus, a prolatio scriptis, quem tamen Hebreos aliquis recognoscit, cum ei nomen Iehovah in eo legatur, et quodlibet nomenum cultu, solis etiam et laice, minime omnium, si fas est dicere, reprehendit, lectorem arebat.

Prolecto, si probat hominis nomine aliquis significatur, qui nec Mosaeum legem, neque Ceremonias ritus servavit, concessus non invit. Jobus nomen profanum haberi posse, quod vulgo interpretationis maxime probarit. At si velis nomen proprium interpretari, cui Deus versus parusius ejus cultus ignotus fuerit, qui vita sanctissimam non coluerit; ut vero neque datus, neque dari posse totius hic liber ostendit.

Quemque debum habeatur libri hujuscem scriptor, haec explorata certaque sunt: 1° Author est Dei Spiritu affans, cuius mente divina illustrata lumine, manus a Deo dirigibantur, ut sancti viri gesta et sermones religiosè sancte narret. 2° Judge est, eloquentia, scientia et philosophia eximius, qui de Numinis nec absurdâ nec vngaria sententia. 3° Relevent sententias Jobi et amicorum, quas ipse deducit e Scriptura vocibus, it exprimit, ut characteres omnes loquuntur, retatem, religionem, sensum, prejucicia, mores, situ regionis servari. 4° Ultor purum nominibus El, Eloah, Elohim, Saddai, el, loquuntur Jobi et amicis indicat, raro vero nomine Iehovah, nisi cum personam historie ipsi per se agat. Deum portare designat et placat: Perfecta scientia, que sane hinc scriptor possit, est, ceterisque insuetis. 5° Arabes Scenitas pro more Hebreorum Orientales appellat. 6° Proclaimat a merita ingrediendi, 7° anima a sententia dei, 8° Salera poli meridionalis latere. Hac plane omni sive Iudeo-sive Palestino congruit. 9° Jordani veluti proximum celebratum, annunciam commemora. 10° Bellum plantarum, gemitum, aves, quorum illi membrum, in Iudeo, Iudaea, distinzione regiomontis notissimum sunt. Hisce characteres hebreum scriptum necesse est agnoscent, qui Iudeum sive Arabem aliquam loquuntur in mea.

Soluisse hinc Aralibus, inter quos Iudei conseruant, cadaverum storum curam neglige, prius scriptoribus narravimus discimus. Deinde corpora, all Strabo, sive inhumata reponunt, contra quam Zygophylleum Arabes solerant. Veteris hinc negligenter vestigia corrimus in Jobo, apud quem de sancte et vernacula, quibus deuctorum corpora scatent, mentio est. Seruo tamen etiam est apud illos de scriptis in ruce excisa, et in solitudine consuetum: quia ex rube Arabus morem apud omnes eque Arales non obtinuerunt sumpcimur. (Calmet.)

Spanheimus, Historie Job cap. 15, a Jobo aut eius amicis res in adversaria primum fuisse linguis patris relat, opinatur. Arabica nimirum sive Syriae veteri, ex ei demum circa Davidi aut Salomonis tempora ab homine Hebreo confundat eam quam habemus historiam. Opinione istam tres conjecturae probabili facere videtur. Prima petitur ex versu penultimo libro Job, ubi haec legatur: Deditque filibus Pater suis hereditatem inter fratres eorum; et quod enim al Hebreo scriptore consulit, notatum ait, quod Hebreo Iure in hoc loco paternorum divisione femine a fratribus in partem non vocarentur. Unde colligit, latissim a Moyse legis librum Job esse conscripsit. Altera conjectura ex eo dicitur, quod Job dictum est magis inter omnes Orientales: quo nomine Arabes Hebreos Palestinam incolumibus dice solent. Ex quo colligit, auctorum Mosis Job Palastinam habuisse. Tertia conjectura sumitur ex illis Jobi versis cap. 21, vers. 12. In postitidine illius repeate maria congregata sunt, et prædicta ejus peruersit asperguntur, sed ad Egyptorum et Pharaonis in mari Rubo naufragium et intermixtum referunt R. Salomon et Gratus. At

conjecturatur istarum levitatem doctissimum Huetus ostendit. Ex prima sequi negat librum Job latius fanum à Moses legis illiuscēdūm; Rent enim, uti acta est, reforma potuit anter, nullā habita Hebraice legi ratione. Fisi enim, inquit, legem nōmūnū tulerat Moses de filiis à successione removendis, id fortasse iam Hebraeorum, vel Aralibus usus obtinebat. Alteram conjecturam nihil firmorem esse respondet, cum non Palestine solus incolis, sed gentibus universi familiare sit alias gentes aitu appellarē; et Vadiantia regio, in qua homines Jobi a Moses scriptis plures videntur, ut Arabe et Aethiopis occasum posita sit. Tertiam conjecturam explodi, negando quid ad Pharaonis et Aegyptorum interiorum haec veris referantur. Nam ad opus tertius diei hee pertinere longe probalibus est. Id ostendunt antecedentia et sequentia. Praedicta enim hic versus 10: Terminus circumdat aqua, usque ad flumina lux et tenebre. Sequitur vero: Spiritus eis ornabit celos; ex quibus manifestum est, haec ad opera sex diem pertinere, ex quibus Dei omnipotentia et magnitudinem Jobus demonstrat. Nomen vero superbi a Deo percussi, manu signatur, cui legem posuit ne fines nos transirent. Aquas enim tumentes figurato sermone superbas in Scriptura vocavit, neminem late, Jerem. 2, 12, vers. 5: Cum autem in terra pacis sicurus fuisti, quid facies in superbii Jordani? Secundo id evidenter elucescit collata hoc versus 12 capitulo 27 libri Job enim versus 9 capituli 1 Genesios. Tertiū id confirmat veterum et recentiorum interpetrum consensus. (Nat. Alex.)

Scriptor ignoratur; at quisquis est, credibile est fuisse ante Ezechielium, posteriori autem Davide ac Salomonem, ex quorum libris et sententiis et loquendi quedam generi videtur hinc translata. Sunt etiam quodam loquendi genera quae non repertas nisi apud Davidem, Esdram et paruparatas Chaldaeos. (Grotius.)

Ponendum Gratius non disxit nisi per platonem David et Salomon avocati puto que David et Salomon ait: Dominus dixi se velle in calige habere, et Psal. 13, 12, legitur: Perit saltem latitudinem suam, undique circa te tuber auctor summ, summ, colliguntur, et Ps. 91, 2: Nubes et caligo circa eum (a). Tocco comparsus coram Bel' fate eum jubilo, Job. 55, 26, solemnis est formula, quia Hebrei significant publicas gratias agere nostri oblati, vid. Exod. 23, 15; Ps. 27, 4; 35, 2. Confessionis peccatorum formula eadem Job. 35, 27, que Exod. 9, 27, 10, 16, Jos. 7, 20, Israhelitum scriptore etiam hoc arguit, quod cap. 40, 25, Jordani in majori rivuli exemplum adducitur: maiorem enim in Palestina ut proxima vicinia Israhelitum non Lebano. Domine in numeri Jobi sunt loci, loquendi formula in Psalmis et scriptis Salomonis obovis, consoli. Magis præstigeri nostri libri cum Proverbio deprehendunt sententias, vocem et locutionem consensio. Utinque enim insigne Sapientia elogium textur: vera Sapientia in eo constitutus, si timor in Deum tempera, ejusdemque Sapientia solus auctor Deus ab auctor utrue operis asservat. Ad haec, phrasum et vocem consensum utrinque summus. (b). Parte oculis Del' segula-

plura in illo deprehendere mihi videor, quae Hebreorum scriptor hand obscurè arguit. Mala enim in Jobo occurunt natiuitas, sententiae, opiniones, loquendi denique formidas, quae Hebrei proprie sunt ac peculiares. Homo ex lato efflumis ad paludem redditus dicitur. Job. 10, 9, iocem ferè verbis quia Genesios 5, 19, legimus. Spiritus visus homini à Deo inuidus dicitur Job. 27, 5, ut Genes. 2, 7, 22, imbecilles fragilissimi humani genitum describuntur Job. 14, 5, 6, 7, 8, 10, 12, 14, 15, 18. Eluvio Noachica hanc obsecne designatur Job. 22, 15. Ad hunc erubescit Jobus se liberum sibi, quia non maxime detestanda hinc pene verbis in lego. Multa notantur, ab injuria potius non, duritate, iniquitate in eogenis, peregrinis, viis, parentibus, quibus verbis, nec non ab astrorum adoratione. (c) Cuius consensus tam manifesti quamnam sit causa? Transverso Jobi scriptor ex Psalmis et Proverbis? an vero canonicum illorum et adiacitorum auctores initiantur sicut Jobum? an originem debent communem fonti, qui tunc in Jobum, tunc in Psalmis et Proverbis manifesti, nemo quidem sibi sumat, ut a se precise deficiunt posse ceaser. Jobides tamen auctorem ab elio quidem mutuatissimum esse, quo sumus opus exornaret, quis expectabat a tali poeta, cuius omne reliquum carmen tot tantisque propriis virtutibus cluceret, ut sunt argumenti dignitas, apta digerendi ratio, sententiarum subtilitas, eruditissima pompa, ingenio fecunditas? Magis vero credibile est, derivata esse quidam è Jobo in Psalmis et Proverbis. Alique hujus quidam adiacitorum sententiarumque collectionis partem priorem j. m. Hiskiae tempore existisse, quo ea retractata et adiecta fuit, constat ex Proverb. 25, 1. Quod si igitur haec vana sit suspicio, lectum fuisse poemam Psalmorum antiquiorum auctoriis, et libri Proverbiorum compoſitoribus, nostrum librum saltem Jam ante Hiskiae tempora existisse necesse est (d). Sunt tamen, ut dicamus, quod res est, omnibus illa loca, in quibus concordia quidam Jobi cum Salomoni et Proverbiis deprehenduntur, ejusmodi, ut non tam imitationes ex illa expressa esse videantur, quam communem potius unius ejusdemque auctoritatem, scientiam, disciplinam, philosophiam rationem, communem dentem opiniones atque notiones astant. Quae quidam ita sunt, nostrum poemam sive Hiskiae in-

(a) Job. 26, 6, et Prov. 15, 41, Item 17, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 597, 598, 599, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 697, 698, 699, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 797, 798, 799, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 897, 898, 899, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 997, 998, 999, 999, 1000, 1001, 1002, 1003, 1004, 1005, 1006, 1007, 1008, 1009, 1009, 1010, 1011, 1012, 1013, 1014, 1015, 1016, 1017, 1018, 1019, 1019, 1020, 1021, 1022, 1023, 1024, 1025, 1026, 1027, 1028, 1029, 1029, 1030, 1031, 1032, 1033, 1034, 1035, 1036, 1037, 1038, 1039, 1039, 1040, 1041, 1042, 1043, 1044, 1045, 1046, 1047, 1048, 1049, 1049, 1050, 1051, 1052, 1053, 1054, 1055, 1056, 1057, 1058, 1059, 1059, 1060, 1061, 1062, 1063, 1064, 1065, 1066, 1067, 1068, 1068, 1069, 1070, 1071, 1072, 1073, 1074, 1075, 1076, 1077, 1078, 1079, 1079, 1080, 1081, 1082, 1083, 1084, 1085, 1086, 1087, 1088, 1089, 1089, 1090, 1091, 1092, 1093, 1094, 1095, 1096, 1096, 1097, 1098, 1099, 1099, 1100, 1101, 1102, 1103, 1104, 1105, 1106, 1107, 1108, 1108, 1109, 1110, 1111, 1112, 1113, 1114, 1115, 1116, 1117, 1118, 1119, 1119, 1120, 1121, 1122, 1123, 1124, 1125, 1126, 1127, 1128, 1129, 1129, 1130, 1131, 1132, 1133, 1134, 1135, 1136, 1137, 1138, 1139, 1139, 1140, 1141, 1142, 1143, 1144, 1145, 1146, 1147, 1148, 1149, 1149, 1150, 1151, 1152, 1153, 1154, 1155, 1156, 1157, 1158, 1159, 1159, 1160, 1161, 1162, 1163, 1164, 1165, 1166, 1167, 1168, 1169, 1169, 1170, 1171, 1172, 1173, 1174, 1175, 1176, 1177, 1178, 1179, 1179, 1180, 1181, 1182, 1183, 1184, 1185, 1186, 1187, 1188, 1189, 1189, 1190, 1191, 1192, 1193, 1194, 1195, 1196, 1197, 1198, 1198, 1199, 1199, 1200, 1201, 1202, 1203, 1204, 1205, 1206, 1207, 1208, 1209, 1209, 1210, 1211, 1212, 1213, 1214, 1215, 1216, 1217, 1218, 1219, 1219, 1220, 1221, 1222, 1223, 1224, 1225, 1226, 1227, 1228, 1229, 1229, 1230, 1231, 1232, 1233, 1234, 1235, 1236, 1237, 1238, 1239, 1239, 1240, 1241, 1242, 1243, 1244, 1245, 1246, 1247, 1248, 1249, 1249, 1250, 1251, 1252, 1253, 1254, 1255, 1256, 1257, 1258, 1259, 1259, 1260, 1261, 1262, 1263, 1264, 1265, 1266, 1267, 1268, 1269, 1269, 1270, 1271, 1272, 1273, 1274, 1275, 1276, 1277, 1278, 1279, 1279, 1280, 1281, 1282, 1283, 1284, 1285, 1286, 1287, 1288, 1289, 1289, 1290, 1291, 1292, 1293, 1294, 1295, 1296, 1297, 1298, 1298, 1299, 1299, 1300, 1301, 1302, 1303, 1304, 1305, 1306, 1307, 1308, 1309, 1309, 1310, 1311, 1312, 1313, 1314, 1315, 1316, 1317, 1318, 1319, 1319, 1320, 1321, 1322, 1323, 1324, 1325, 1326, 1327, 1328, 1329, 1329, 1330, 1331, 1332, 1333, 1334, 1335, 1336, 1337, 1338, 1339, 1339, 1340, 1341, 1342, 1343, 1344, 1345, 1346, 1347, 1348, 1349, 1349, 1350, 1351, 1352, 1353, 1354, 1355, 1356, 1357, 1358, 1358, 1359, 1360, 1361, 1362, 1363, 1364, 1365, 1366, 1367, 1368, 1369, 1369, 1370, 1371, 1372, 1373, 1374, 1375, 1376, 1377, 1378, 1379, 1379, 1380, 1381, 1382, 1383, 1384, 1385, 1386, 1387, 1388, 1389, 1389, 1390, 1391, 1392, 1393, 1394, 1395, 1396, 1397, 1398, 1398, 1399, 1399, 1400, 1401, 1402, 1403, 1404, 1405, 1406, 1407, 1408, 1409, 1409, 1410, 1411, 1412, 1413, 1414, 1415, 1416, 1417, 1418, 1419, 1419, 1420, 1421, 1422, 1423, 1424, 1425, 1426, 1427, 1428, 1429, 1429, 1430, 1431, 1432, 1433, 1434, 1435, 1436, 1437, 1438, 1439, 1439, 1440, 1441, 1442, 1443, 1444, 1445, 1446, 1447, 1448, 1449, 1449, 1450, 1451, 1452, 1453, 1454, 1455, 1456, 1457, 1458, 1459, 1459, 1460, 1461, 1462, 1463, 1464, 1465, 1466, 1467, 1468, 1469, 1469, 1470, 1471, 1472, 1473, 1474, 1475, 1476, 1477, 1478, 1479, 1479, 1480, 1481, 1482, 1483, 1484, 1485, 1486, 1487, 1488, 1489, 1489, 1490, 1491, 1492, 1493, 1494, 1495, 1496, 1497, 1498, 1498, 1499, 1500, 1501, 1502, 1503, 1504, 1505, 1506, 1507, 1508, 1509, 1509, 1510, 1511, 1512, 1513, 1514, 1515, 1516, 1517, 1518, 1

qui s'exprime en ces termes : *Réjouis-toi, et sois remplie d'agresser, fille d'Edom, qui demeures dans la terre de Hus.* Si le saint homme Job a habité dans cette dernière terre de Hus, il s'ensuit qu'il a été Iduménien ; c'est aujourd'hui l'opinion la plus suivie, et celle qu'adopte dom Calmet, le père de Carrières et l'abbé de Vence.

Saint Jérôme nous assure que les Hébreux prétendaient que Job tirait son origine de Nachor, frère d'Abraham. Ce saint docteur s'est déclaré pour ce sentiment dans ses Traditions Hébraïques sur le Génèse, chapitre 22, au premier de Hus, fils aîné de Nachor ; il dit que Job descendait de ce Hus, et que c'est ce qui est marqué dès le commencement du livre qui porte son nom : *Il y avait dans la terre de Hus un homme appelé Job.* C'est donc mal à propos, ajoute saint Jérôme, que quelques-uns le font descendre de la race d'Esau, par la raison qu'il a fini du livre il y a une addition qui marque qu'il était le fils du frère de la race d'Esau ce qui ne se trouve point dans l'Hébreu. Cependant, embrassons par saint Jérôme, parmi n'importe quel autre, assez ancien, tels qu'Aleijn, Beda et Saint Isidore ; l'auteur Rupert l'a aussi embrassé, et parmi les pouvoirs, Léon et Spanheim l'ont adopté. Le cardinal Cajetan, après avoir exposé les raisons de l'inexactitude où l'on est sur la patrie de Job, se détermine à croire qu'il demeurait dans l'Arabie-Pétrée ; il prétend que la terre appelée *Hus* portait son nom à cause de Hus, fils d'Avan, et peut-être de Sem.

Le plus grand nombre des Pères et des auteurs ecclésiastiques est pour l'autre sentiment, qui fait descendre Job d'Esau. Ce sentiment est lond particulièrement sur ce qu'il a fait à la fin du livre de Job dans la version des Septante, où il est dit que *Job demeurait dans la terre Asytide* ; que ce pays était sur les confins de l'Idumée et de l'Arabie ; que le premier nom de Job était *Jobat*, et qu'il ayant pris une femme de l'Arabie, il en eut un fils nommé *Emmon* ; que pour lui il était fils de *Zar*, ou des fils d'*Esau*, et que sa mère s'appelait *Bosora* ; qu'il était par *Esau*, le cinquième (ou selon l'arabe le sixième) depuis *Abraham* ; que les rois qui régnerent dans l'Idumée, où Job réigna, furent premièrement *Bala*, fils de *Béor*, demeurant dans une ville nommée *Déaba* ; qui après lui régna *Jobab*, qui est celui qu'on appelle *Job*, que *Job* eut pour successeur *Ason*, qui était d'une région nommée *Thoman* ; et le reste, qui est tiré du chapitre 56 de la Genèse, versets 51 et suivants. Toutes ces circonstances paraissent décider en faveur de ceux qui croient que Job était un des descendants d'Esau, et qu'il était Iduménien, demeurant dans la terre de Hus. Mais comme elles ne sont point dans le texte hébreu, il semble de savoir de quelle valeur peut être ce fragment. L'auteur ne assure l'avoir tiré du syriaque ; et on le voit aussi à la fin de la version arabe ; il est très-ancien, puisque Théodotion l'a placé dans sa traduction. Saint Augustin semble l'avoir regardé comme faisant partie du livre de Job, puisque ce saint docteur dit qu'on peut conclure de ce qu'il est rapporté dans ce livre que Job était Iduménien, et d'une troisième génération depuis Jacob ou Israël ; et c'est ce qui n'est marqué que dans le fragment dont nous parlons. Ce passage de saint Augustin est trop bref et trop insuffisant pour ne pas le rapporter ici dans toute son étendue. On y trouve, selon la remarque d'un savant commentateur, une leçon de la plus solide théologie.

On ne peut nier, dit ce saint docteur, qu'il n'y ait eu parmi les nations des hommes fidèles qui pouvaient être mis au nombre des vrais Israélites appartenant à la céleste Jérusalem ; et ceux qui le méraient seraient convaincus du contraire par l'exemple de Job, cet homme si saint et si admirable, qui n'était ni du nombre des Israélites, ni des proslytes de la religion judaïque, mais qui tirait son origine du

Job, et quo mundi secundo vixerit (1), manifesté colligimus de l'Idumée, où il avait pris naissance et où il est mort. Ce saint homme est tellement loué par la parole de Dieu même, que pour ce qui regarde la piété et la justice, il n'y a aucun homme de son temps qui puisse lui être comparé. Or, quoique nous ne trouvions point dans les annales ou chroniques des Hébreux dans quel temps il a vécu, nous pouvons cependant conclure de ce que nous lissons dans le livre qui porte son nom, et que les Israélites ont reçus comme un ouvrage d'une autorité canonique, nous pouvons dis-j-e, en conclure qu'il a vécu dans la troisième génération depuis Israël. Or, je ne donne point que la Providence divine n'ait disposé et événement de telle manière que nous fussions persuadés par l'exemple de ce saint homme, quand nous n'en avions point d'autre, qu'il a pu exister parmi les nations de saints personnes qui ont vécu selon Dieu, et lui ont été agréables, et qui par la appartenance à la Jérusalem spirituelle. Et nous devons croire que cela n'a été accordé qu'à ceux auxquels un seul médiateur entre Dieu et les hommes, Jésus-Christ, a été révélé et connu. (Rondet.)

(1) *Etas*, in quam auctor libri Jobum posuit, ex causa eius erui potest; nam tribus Schuch, ex qua oründis Esai octa est, Gen. 25, 1-2, atque tribus Theman, quæ est quid Eliphazus, ex posterioris Esai octa est, Gen. 36, 15; quare atas in qua Job sistitur, incidunt in tempora, non modo Abrahamo, sed etiam Esai multo posteriora, quae tamen nimis recentia statu non possunt, quia nulla de celebrerrimo Extrahereorum ex Egypto, fit mentio, et Jobus atatem 200 annorum attingit, quim etas, paulo post exitum ex Egypto, raro aliquantum ultra annos 70 et 80 extenderetur. Iohannes itaque in ultimum secundum ante egressum Israelitarum ex Egypto posse videtur. Id per alia queapam indica confirmatur, ut quid antiquissima carmina alludent, quibus antiquissima aero doctrina conservatur, 8, 8-18, 12, 11-26, 13, 17-33; quid certa quantitas argenti vocata resuta, resuta, c. 42, 11, uti Gen. 53, 15; et quid alia nisi memoratur idolatria, nisi cultus solis et luna, 51, 26-28. (Iahn.)

Qui vixerit atate Jobus, res est in ambiguo. Sunt qui coevum statuant patriarchis et Moyse vetustorem; sumi qui Moysi et servitu Egyptiacis Hebreis malint, ali cum tempore itineris Israelitici per desertum, sive cum Judicum atate compontum. Recensit ali ad Davidis et Salomonis tempora; ali ad caputitatem usque Babyloniam, vel sub ipsam caputitatem. Tandem sub Assueru et Estheru vixisse, et scholam Tiberiadis in Palestini moderatum esse, antequam captivus Babylonem duceretur, Rabbiniorum quorundam est sententia. Major tamen Judeorum pars natalem eius annum compontum cum primo patrum suorum in Egyptum ingressu: obiisse vero ait, quo anno ipsi Egypto abierunt. Ad illum vero spectare credunt locum Numerorum 44, 9: *Recensit ab eis anno praesidium* (Hebreice *umbraculum*). Deus inquit, invenit ex ethnici Jobo, omni illis praesidio mulavit. Recipit magis opinio ad Moysis etate redavit, ut historia Jobi inter Genesis Exodumque media statuatur; ut proinde calamitis viri contigisse credenda est, antequam Israëlitæ ex Egypto faccerent. (Calmat.)

Verum que ad eam sententiam vindicandam qui eam defendunt, possimmo urgere, nullam in universo libro legum Mosiacarum mentionem fieri, rituum, morum, rerum Israëlitarum speciem aut umbram reperi plane nullam, hoc, inquam, nequam quod illi volunt, probant. Ne enim historie Hebreicas aut rerum Israëlitarum quidquid inveniatur, verbat fabule scena, que non intra Israëlitæ terræ fines esset. Eodem perficit, quod nullum cultus Leviticus vestigium in hoc libro comprehenditur. Nam quum Jobus veri quidem Dei cultor sisteretur, sed non

gitur ex Appendice editionis Septuaginta et Theodo-Israelita (a), nihil eorum que ad cultum Leviticum spectarent, commemorari fecit; neque igitur id arguit Johannus iis vixisse temporibus, quibus sacrificiorum usus nec ad certum locum, nec ad sacram ministrorum, sacerdotes, hosque est tribu Levi, nec ad certos ritus in Levitico descriptos, restrictus fuit. Alio vero, que nominis remolissimo aeo congruerat volunt, ut quod semini effata pro legibus (b), insomnia pro oracula (c), voces ad annas perlata pro monitis divinis habentur, et seniorum Hebreorum cogitandi iudeanique modo conveire, recte animadverterit Bernstein. Contra insut hunc libro, ut idem vir docissimum verè observat, plura que lectori persuadent, vixisse Jobum iis temporibus quibus homines sive patriciarum simplissimum jambulatum egressi essent. Et Jobum quidem ipsum vitam urbanam degisse, et nisi principes suis urbis inori, certò tamquam inter ejus primores fuisse, testatur Ippas in jacunda illa prisca felicitatis pictura cap. 29, hisce verbis v. 7, 8, 9:

*Quando portam per urbem proficeret,
Aut in foro sedem meam parabam,
Videntes non juventes abebam seces,
Seneque assuegabant et stabant.
Principes continebant verba,
Admodum ad me manu;*

Urbanus strepitans membro fit 59, 7 (al. 10). Ad sententiam iudicis scripto consignatum aliud 15, 26, ad tabula signatus, quibus res causa in iudicio defunditur, 51, 25, ad sermons in libro literis mandatos, 19, 23, et ibidem v. 24, ad morem publice monumenta plumbis patrichribus inscribere, aut saxis insculpere; ex aeo patriarchib[us] hanc magis congruum quin 20, 24, commemoratio armaturae ferree, aut equi bellici descriptio 59, 31, sequi. Neque vite pastoris, quem patriarches egisse constat, convenit illi Jobi contentatio 31, 38, se non auctus fondis injusto modo oportet, et possessoriis eripuisse. Neque antiquissimorum illorum temporum fuit, quod 5, 15, 14, mentio fit regum, qui urbes arcenses colapsas restaurabant, ut inde sibi gloria immortaliter pararent.

III. *Jobi genus et familia.*
Ex quibus patet primò Jobum familiæ genereque gentilium fuisse, non Judeum, adeoque non ex Hush Nachor fratri Abraham progenitum (ut Hebrei volunt, quos S. Hieronymus in Quoniamitibus in Genesim, Rupertus et Rabanus in cap. 56 Genesios, et Philippus presbyter et Lyranus in cap. 1 Jobi sequuntur, quique palata incredibili auris copia refertissima possidebant. Homines Jobi aquiles accumulanti aurum, gemmarum vestimentaque pretiosarum thesauris metallisque è terra visceribus erudiens intentos fuisse probant loca 20, 15, 23, 10, 27, 16, 17, 28, 21. Seeleritas denique proceres et optimates eo quo vixit Jobus tempore in pauperes et imbellies superbis et violentia sevissime, produnt quae 24, 2-16, leguntur (a).

(1) Ea tamen additio nec in Hebreo legitur, nec in Aquila et Symmacho; sed Theodotion, qui fidem Septuaginta ubique observat, nihil in ea re sibi licere arbitrat, sancte illam servavit. Ad calcem Bibliorum Graecorum et Arabicorum additio rejecta est, Jobi genealogiam, et alia nonnulla, ad avitam eius regiom pertinente, frustra in textu Hebreo quadranda, complectentes. Illam oppugnare omnibus virtibus recentiores quidam conati sunt, pluribus demonstrantes meram esse ad libitum confitent fabellam. Neque plurimi habita fuisse ab Origene, S. Hieronymo et Polychronio videtur. Nos citam, quidquid pro illi vindicandum affatur, fateamur oportet neque in Canone recenseri, neque omnibus numeris certam assertantem quae haberit posse. Quod autem illa narrat de genealogia et patri Jobi, id verissime adeo dictum creditur, ut nihil melius usquam legitur; ne quid dicam de anterioritate quam apud nos obtinet antiquitas, additionem et genealogiam amplera. Quae sane ratio tandem apud nos valerit, quidquid validis argumentis erroris non arguanter. (Calmat.)

(a) Vide infra, ad calcem Commentarii, in librum Job. Dissert. de tempore quo sanctus illa vir vixerit.

(b) Id. 8, 8; 15, 10, 18.
(c) 4, 12, seqq., 53, 15.

tur), sed ex Ahrahamo et Esau (1), uti cum plurisque Graecis Origines, et à Latinis S. Gregorius, Sedulus,

(1) Probatur ex antiquis Patribus et auctoribus ecclesiasticis S. Ireneo, S. Hippolyto, Eusebio Casarensi et Emisseno, Apollinario et Eustathio, quorum opinionem de Melchizedec et Jobo recensens S. Hieronymus, epistola 126 ad Evagrium scribit: « Alium cipsum quoque Job non fuisse de genere Levi, sed de stirpe Esau, licet aliud Hebrei autem, et S. Athanasius, seu alius apud ipsum autorum Synopses Scripturae sacre, idem confirmat. » Vixit autem Job, cinquā, ante tempore Mosis. Erat enim quintus ab Abraham, ex posteris Esai. Erat Joannes Chrysostomus sermone 2 de justo et beato Job eidem sententiae subscript. Explicans enim haec verba: « Vir erat in terra Austeride, ait: Prædicat eum et à natura, et à provincia, ut quemadmodum miraris hominem a diem, supraque hominem viventem, et provinciam ex qua tantus fructus floruit, verò miseris: quia rosa in spinarum medio germinavisse, diligenter attende. Provincia namque Austeris, Esau provincia erat. Nominat profani præviaque Esau sedem: sicut inquit Apostolus: Ne quis fornicator, aut profanus ut Esau. Quis discas, quibus ex malitia scholis quantum veritas fructus emperit. Sed hinc non modo Esau provincia tuli, sed et radix ipsa prava; non propones enim accusati et reprehensi erat. Nam Scriptura quantum ab Abraham dicit esse Job. Quomodo autem quintus sit, ait: Abraham genuit Isaac, Isaac Esau; Esau Raguelem; Raguelem Zara; Zara Job. Successorem ergo ab Abraham habuit per Esau. Osanna igitur Scriptura radicem, qui fructum venientem, &c. Augustinus libro 48 de Civitate Dei, cap. 47, idem asserit: « Nec ipsos, inquit, Iudeos existimo audere contendere, neminem pertinuisse ad Deum praeter Israelitas, ex quo propago Israel esse coepit, reprobat ergo fratre majori. Populus enim revera, qui proprio Dei populo diceretur, nullus alius fuit: homines autem quosdam non terrena, sed celesti societas ad venus Israelitas superne cives patrice pertinentes etiam in annis gentium misse, negare non possunt, quia si negant, faciliter convincentur de sancto et mirabili viro Job, qui nec indignata, nec proesylos, id est, advena populi Israel fuit, sed ex gente Idumea genuit dicens, ubi ortus, cibidem mortuus est; qui divino se laudat eloquio, ut quod ad justitiam pietatem attinet, nullus et homo suorum temporum coequetur. Quia tempora eius quamvis non inventamus in chronicis, colligimus tamen ex libro eius, quem pro sui merito Israele in auctoritate canonizamus recepterunt, tertia generatione posteriorē fuisse quam Israel. Divinitus autem propositum fuisse non dubito, ut hoc uno sciremus etiam per alias gentes esse potuisse, qui secundum Deum vixerint, eique placuerunt pertinentes ad spiritum Jerusalēm. Quod nemini concessum fuisse certe est, nisi dūtivit reuelatus est unus Mediator Dei et hominum homo Christus Jesus, qui venturus in carne sic antiquis sanctis prænuntiabatur, quemadmodum nobis veniam mutatis est, ut una eademque per ipsum fides comes in Dei civitatem, Dei domum, Dei templum predestinatus perducatur ad Deum. »

Favet eidem sententie Theodoreus questione 95 in Genesim, ubi hæc habet: « Unde Job originem traxit? Ab Esau. Hoc enim doctus que de eo scripta est historia: Vir enim erat, inquit Job, 1, in regione Austeride. Hoc itidem demonstravit et beatus Moses, qui Genes. 56, describens successiones eorum qui regnaverunt ab Esau, sic ait: Mortuus est Balac, et regnabit pro eo Iacob filius Zara de Bosora. Quæ omnia consentiunt eum historia Job. » Favet etiam S. Gregorius Magnus, Praefatione in libro Job, Favet Ecclesia Graeca in Menologio Basili Porphyrogeniti imperatoris ad diem 6 maii: « Beatus Job, inquit,

Gregorius Turonensis, Volterranus, Abulensis Albertus Magnus, aliique docent, quos citat Pineda nos-

terat ex regione Aestidiis, que sita est ad finem Judeæ et Arabiae, filius progaus ex filiis Esau, ita ut sit quintus ab Abraham. » Favet denique Aristaeus apud Eusebium libro 9 Preparationes evangelicae. Objicies insignem S. Hieronymi locum libro Questionum seu Traditionum Hebreiarum in Genesim: « Primogenitus Noach fratris Abraham de Melchæ uxore ejus, illa Aram, natus est Hus, de cuius stirpe Job descendit, sicut scriptum est in exordio voluminis ejus: Vir erat in terra Hus nomine Job. Malè igitur quidam existimat Job de genere esse Esai, siquidem illud quod in fine libri ipsius habetur, eo quid Syro sermone translatis est, et quartus sit ab Esau, et reliqua que ibi continentur, in Hebreis voluminibus non habentur. » — Respondetur, S. Hieronymi, seu Hebreo approbatam ab ipso sententiam, prevarare non debere Patrum reliquorum opinione in Scripturā sacrā fundata, cùm nolit nitarum argumento. Quid enim filius Nachor primogenitus Ius appellatus sit, non probat, ab ipsius nomine terram quā Job incoluit fuisse nuncupatum, adeoque ipsum ex stirpe Nachor fuisse oririendum. Tres enim homines in saecula Scripturā legimus eodem nomine Ius appellatos, qui diversi temporibus vixerunt. Primum fuit filius Aram et Semip noë, Genesis 10, vers. 25; alter primogenitus Nachor, Genesis 22, v. 21; tertius inter Horras, sive Corras, Genesis 36, vers. 28. Est autem verisimilis terram Hus, cuius Job incola fuit, a nepote Semip sumpsisse, quem filium Nachor. Id enim assurant septuaginta. Interpretes, quorum sententiam suo suffragio sanctus Ioseph Hieronymus comprobat in Traditionibus Hebraicis ad cap. 10. Genesis. Hus, inquit, Trachonitis et Damasci conditor, inter Palestinam et Cœlo-Syriam tenet principiatum, a quo septuaginta. Interpretes in libro Job, ubi in Hebreo arbitriuntur: Terra Hus, regionem Austeride, sive Hispaliensem transmutaverunt. Id confirmatur ex Christiano Adriacione in Theatro terras sanctas, in dimidio tribu Manasse, ultra Jordani, habitacionem Jobi his verbis descripere, cap. 95: « Terra Hus regio, que Hebrei vocis Hus sive Huz, Us et Uz dicitur a septuaginta. Interpretibus, Græcis, quasi Ησαΐας, Husitis, nominatur. Situs est autem ultra Jordani, in Trachonite regione, inter Palestinam et Cœlo-Syriam medit. » Et cap. 78: « Pyramis sepulchri hebrei Job, qui sunt in planiori locis terra Hus ad Orientem Suctæ civitatis monstratur a Graeciis, aliique gentibus, quod Prophetæ ibi sepulchri sit, in honore habetur. »

Præterea S. Hieronymus Eliu, ex stirpe Nachor patrem tradit, ex altero videlicet ejus filio, cuius nomen Buz, Genesis 22, 21. At septuaginta. Interpretes, cap. 52 libro Job, vers. 2, Austeride regnos hominem appellant, adeoque Idumeam faciunt, et ex Esau programmatus est unus Mediator Dei et hominum homo Christus Jesus, qui venturus in carne sic antiquis sanctis prænuntiabatur, quemadmodum nobis veniam mutatis est, ut una eademque per ipsum fides comes in Dei civitatem, Dei domum, Dei templum predestinatus perducatur ad Deum. »

Favet eidem sententie Theodoreus questione 95

ter cap. 4, vers. 1, num. 52, secundum quos Job genealogia est istiusmodi: Abraham genuit Isaac; Isaac genuit Esau; Esau genuit Raguelem; Raguelem genuit Zara; Zara genuit Job, sive Job, uti patet ex libro Genesio capite trigesimo sexto, ubi generatio Esau recensentur.

IV. Liber Jobi veram historiam, et non parabolam continet.

Patet secundum hanc non esse fabulam quandam aut parabolam (1) ad patientie tolerante exemplar conficiat, ad instar personati alieci Cyri Xenophontis (ut nonnulli volunt Hebreorum, quos deinde secuti sunt heretici Anabaptisti et Lutherani), sed veram esse historiam, utpote in qua Job et amici ejus propriis suis nominibus appellantur, quod in parabolis nunquam servari solitum docent Irenæus lib. 2, cap. 6, et Tertullianus lib. 4 adversus Marcionem, alieci. Quin et regionum quoque, quas incoluerunt etiamnā hæc ait nostra visum, nomina exprimunt, neconit liberorum numerus, natiuitas, locus habitacionis, ac mortis genus deserte recensentur; quique multes substantiam viri justi depravati sint, quod in fictis et commentariis historias fieri non solet. Addit, quod his omnibus majus momentum obtinet, alia quoque oracula divina Jobi nominatum meminisse, et iis accensere qui certi extitunt, et de quorum vita nunquam illa fuit dubitatio. Sic enim apud Ezechiel ait Dominus c. 44, 15: « Terra, cui peccaverit mihi, ut prevaricetur prævaricans, extendam manum meam super eam, et conteram virginem panis ejus; et immittam in eam famem, et interficiam eam hominem ejumentum. Et si fuerint tres viri isti in medio ejus, Noe, Daniel et Job; ipsi justitia sua liberant animas suas, etc. Atqui nemo Christianorum Judeorum dubitaverit unquam, quin Noe Danielque extiterint; ergo neque Jobi historia in dubium revocari a quoquam jure potest. Alibi etiam cum Tobit comparatur, et in exemplum tolerantis ponitur his verbis Tob. 2, 12: « Hanc autem tentationem ideo permisit Dominus evenire illi, ut posterius daretur exemplum patientie ejus, sicut et sancti Job. Quare sicne Iudei, nec Chaldei, nec Graeci, nec Latini, de historicis Tobiae veritate unquam dubitaverunt, sic nee de Job libro illa superest ambigendis ratio. Adit quid et in novo quoque Testamento expressa Jobi fiat mentio, et cum ipsomet Christo Domino confraterit, et quidem ab eo qui frater Domini est nuncupatur: Ecce, inquit Jac. 5, 11, beatificamus eos qui sustinuerint; sufferient Job auditis, et finem Domini vidisis, etc. Denique Spiritus ipse sanctus, cuius instinctu et assistentiâ liber hic conscriptus est, statim sub initium Jobi nomen et patriam expressit dicens: Vir erat in terra Hus nomine Job, etc.

centos et quinquaginta quinque annos vitam produxisse, quod nemini homini aetate contigit. (Nat. Alex.)

(1) Probatur ex Aristæa, in eo quem de Judeis editilis Commentarius. Fuit autem id Aristæa opus Alexandri Polyhistore veterius, qui insignem ex eo depromptam pericopem lucubrationibus suis intexue-

rat, quam habemus apud Eusebium libro 9 Preparationes evangelicas, cap. 25: « Aristæas, inquit Poliphilus, in sua de Judæis Historia, auctor est Esai ex Cœassari conjugi Jobi in Idumea filium genuisse, sedemque sibi in Austeride regione ad ipsum Idumeam et Arabice confinum delegisse. Eudem aquitatem prestantem, ac pecore inprimiti abundantem fuisse: quippe ovium septem milia, camelorum tria milia, caprae boum quingenta, gregalesque asinas totidem numerasse, copiam agrorum non absimilare. Ac Jobi cum quidem Jobiunctum ante nominatum esse. Porro Deum exploranda homini probandaque virtutis gratia, diuturnis eum gravibusque calamitatibus exercuisse. Primum enim asinorum bouisque armamenta latronibus per vim abacta esse; tum oves et simili atque pastores igne calidissimi immisso confusæ; mox et camelos à latronibus similiter abducitos, filiosque omnes edidim ruina oppressos fuisse; postrem illum etiam ex ipso die lodiissimo totius corporis ulore laborasse. Quibus in angustis positus cum esset, ad eum invicendi causa Eliphaz Thamaritum regem, Baldadum, Sauecorum tyranum, Sopharem Mannæorum regem, et Elana Barachielis illum Zobitem convenisse. Qui cum eum aliquo solarentur, ipsum, tametsi consolatione omni carceret, futurum tamen respondisse, ut pictatis sine laude in tanâ malorum acerbitate perpetuum reficeret. Deum vero hæc ejus integratius et constanter vi majore in modum probata, non ipsum tantum et morbo liberasse, verum etiam ingentibus deinceps opibus ac fortunis cumulasse. Hoc Alexander Polyhistor ex Aristæa.

Probatur etiam ex antiquis Patribus, qui exstimum illum et sanctissimum heroem celebrant, et Christianis cem patientie exemplar in adversis imitandum proponunt. Ita Origenes homili 4 in Ezechiel, ubi expones illum Prophetæ locum: « Et si fuerint tres viri in medio ejus, alii: Quonodo potes in terra peccatrice trium istorum parcer numerus conmorari? Quonodo tam diversi temporibus viventibus potest inter se vita conjungari? In presenti legitime, in peccatore terra eis parcer consistere, id est, Noe, qui in diluvio fuit, et Danielem qui in captivitate Babylonis conmormatus est, et Job qui temporibus patriarcharum et Moyse vixisse perhibetur. Hoc cum tempus inventum vita Job. » Ibidem ubi premisisti, Noe et Daniel et ab Ezechiel huius pro parte ceteris cœlo communitates, ex Hebreorum sententia, quia tria tempora videbunt, letum, triste, et rursus laetum, subdit: « Videamus an et Job tria tempora colluberit. Fuit quidem loquens; erant quippe ei oves septem milia, camel tria milia, juga boum quingenta, et supplex multa valde, illi septem, filie tres. Deinde accepit potestatem diabolus adversus eum. Vide tempora communitatis. Dives in liberis pater percepit orbis effectus; dives in cœno dominus ad ultimum deducitur egassem. Ecce duo tempora; post haec, appareat et dominus, et loquitur ei de nube, et ipse Job cae sunt in libro ejus scripta respondit. Figit in primo tempore Dei laudibus prædicatur; in secundo tentatione traditur, et sevissimo ulcore percutiatur à peblis usque ad caput tristia et dura perpetuit; ad extremum, facta sunt ei oves quatuordecim milia, camel tria milia, juga boum milie, asini pascentes mille, et nascuntur ei filii septem, et filie. Atque ita et in Job tria tempora deprehendimus, que in justis hominibus reperimus. »

Ita auctor trium Librorum in Job Origeni falsò auctorium, libro 4: « Similiter autem et in conventu Ecclesie in diebus sanctis legitur passio Job, in diebus jejuniis, in diebus abstinentiis, in diebus in tangere tamen compatiuntur iij qui jejuant et abstinent, admirabilis Job; in diebus in quibus in jejuniis et abstinentiis sanctam Domini nostri Jesu Christi passionem sectantur. Cuius passionis atque resurrectionis Domini formam atque exemplum Job passio in multis gerebat, sicut illic qui diligentibus requisita-

erunt, repererunt. Item : *Alius fide fulget, ut Abraham; alius castitate lucet, ut Joseph; alius mansuetudine, ut homo Dei Moyses; alius constantia atque tolerantia vehementium dolorum, sicut admirabilis Job.* Et cum *quidam ab Abraham fuisse asserit.*

Ita Tertullianus libro de Patientia, cap. 14 : *O felicissimum illum quoque, qui omnem patientias speciem adversus omnem diabolii vim expunxit! quem non abaci greges, non ille in pecore divitiae, non filii uno ruitu impetu adempti, non ipsius denique corporis in oleo cruciatus, a patientia et fide Domini debito exstincti; quem diabolus totis viribus frustra avocatus illi est, sed constituti nobis in exemplum et testimonium, tam spiritu quam carne, tam animo quam corpore, patientia perpetra, ut neque dannis secularium, nee amissione charismorum, nec corporis quidem conficituribus succidamus. Quale in illo viro ferentrum Deus diabolus extixit! Quale vexillum de immito glorie sue extulit, cum ille homo ad omnem acervum mortuum nihil ex ore promeret, nisi, Deo gratias; cum uxore jam multis delassatus, et prava remedie studenter exerceretur! Quid? Rudebus Dei? quid? Dissecatur malus, cum Iohannundul uicerit sui credentiam magna equanimitate, deterrigerat enim erumpentes bestios in eodem specie et pastus deformos, carnis ludendo revocaret. Itaque operari etiæ ille virtus, Dei, retusa omnibus jaculis tentationum lorica clypeoque patientie, et integratam max corporis a Deo recuperavit, et amissione, conduplicata possedit. Ut illos quoque restitutus, pater hunc vocaretur. Sed muluit in illo die reddi sibi. Tantum gaudia, securus de Domino distulit. Sustinet tamen voluntarium orbitem, ne sine aliquo patientia viveret.*

Ita S. Cyprianus libro de Patience : *Sic Job examinatus est et probatus, et ad summum fastigium candis patientie virtute proactus. Quanta adversitas enim diabolus jecula omissa! Quanta admodum tormenta! Jactura rei familiaris infligitur, numerose sobolis orbitas irrogatur; dives in cœsi dominus, et in liberis patre ditor; nee dominus repente, nee patre est; cedidit vulnerum vastitas, et tabescentes ac fluentes carnis edax quoque verum ipsum consumit. Ac ne quid omnino remaneret, quod Job in suis temptationibus experierat, armat diabolus et uxorem, illo antequa nequitia sua ipsis ingenio, quasi omnes per mulierem decipere posset et fallere, quod fecit in mundi origine; tamen Job gravibus ac densis conflictibus frangitur, quoniam inter illis angustias et pressuras suas Dei benedictio vietrico patientia praedicitur.*

Ita S. Basilus bomilla 4 de gratiarum Actione. *Nome Job adamantio corde era? Non impacata ipsi erant ex lapide viscera? Momento tempora una et cedem plaga obtriti liberi decem conciderunt in delectabili et perquam amena domo. Quo potissimum tempore se mutuo oblectabant, hoc in istos geniale illud dominicum decussit diabolus. Mensa Liberonrum madentem sanguine contemplatus est. Liberos vidit hand uno quidem prognata tempore, at unum communemque sortitos vite extum. Non clypati, non sibi dividisi comam, vocem ingenerosum nullam temisit, magis vero celebrem illam et omnium ore decantatum gratiarum actionem deprempos : *Dominus dedit, Dominus absulit; sicut Dominus placuit, ita factum est. Sit nomen Domini benedictum.* Nul lone hic utetabar sensu doloris? Id quinam potuit fieri? Nam et hic de se ipso dicit : *Ego felix super omnia affecto.* Id do se proferves estime mea dies. Atque Scriptores veritas hoc illi adstruit testimonium eis ipsi stans, quia preter ceteras virtutes verax fuit. At enim : *Homo irreprehensibilis, justus, pius, everar.* Tu in diverso iteris cantibus nescio quibus ad cœlum in auditorum animis lamentabilem motorem.*

Ita S. Hieronymus epistola 103 : *Job exemplar*

*Ha S. Joannes Chrysostomus homilia 5 ad populum Antiochenum : Ex throni, inquit, regi aspectu multum erit spectantibus lucrum, sed temporalis dunctus delectatio, nullam habens utilitatem; ex fine Job autem viso omne quis capiet utilitatem et disciplinam multam, et exhortacionem ad patientiam peregrinationem a terra iubis in Aram abeunt, ut finum illum cernant, et conspiculi terram desculentur, que illius victoris certamina et eruerunt omni auro pretiosorem suscepit. Neque enim tantum radiare protexta, quantum illud corporis tunc respenderebat, non alieno, sed proprio locum sanguine. Ulera vero illa gemmis omib[us] erant chariora. Margaritarum enim natura nihil vita nostra prodest, pecus illum usum habentibus necessarium explet, uera illa sunt omnis tristitia consolatio. Et ut discas quid hoc verum est, si quis illum legitimum unigenitum amittat, ostende infinitas ipsi gemmas, et non consolaberis dolorem; commendaciones autem ipsum vulnerum Job faciliter poteris, sic dicens : *Quid luges, homo? Tu quidem illum unum amisisti, habens autem illi cūnādū illū cœtū atlantis fuisset, in ipsa quoque carne plagan accipit, et minus in fine sedebat, indeque sancte diffusus, dum paulatim ipsius caro consumeretur; justus, veras, in Deum pias, omni mali re abstinent, Deum virtutis testem habens. Si enim haec verba dixeris, omnem lugentis tristitiam extinxeris, et omnem dolorum sustuleris, et sic justi vulnera margaritis ultraflua fuit. Imaginari igit et vos atlantis illum, et existimare ut cerneris per illum unum, et ipsum in medio stercoris sedentem; statim auream, gemmatam, quemque dicere non posse; neque enim tam pretiosam ualorem materiam invenire, ut illi eruentu corpori comparari possit. Sic omni materia pretiosissima carnis illius natura erat multo venerabilior, et uera solarius radis splendidior. Hui enim corporis oculos illuminant; illa vero mentis nostrae lumina illustrant; illi diabolus penitus excaseaverunt. Propterea namque post illam plagam resilivit, nos deinceps apparuit. Tu vero, dilecte, et hinc dissetribulacionis lucrum quantum est; etenim quando dicas erat, et otio fruebat justus, unde accusaret ipsius habuit, mendaciter quidem; verum enimvero habuit modo diceret : *Nun te gratis colit Job?* Postquam vero ipsum spoliavit, et fecit paparem, nec bisecre quidem amplius ausus est. Et cum dives quidem esset, cum ipso pugnare parbat, et supplantare ministrabat; postquam vero pauperem fecit, et omnis abstulit, et in extremum dolorem induxit, tunc repulsus est; et quando sumum quidem erat ipsius corpus manus apponebat, ut vero ipsius carnem vulneribus implevit, tunc aufugit victimus. Prolatorum certaminis pagiles cum adversariis capita contulerint, tunc victores sunt et coronantur; hic vero cum justi corpus contrivaserit, tunc vicitus est, et retrocessit, et postquam ipsius latera undique confudit, ipsi quidem nihil precepit; reportatum enim thesaurum non abstulit, nobs autem ipsum clariorem reddit. Et sermone 4 iusto et beato Job, tom. 6 : *Annum, inquit, ad nos hodie certator orbis adventit, venit ad nos misericordia pagi et aqua angelis par; qui permultum a diabolu pulsat, et permultum a Deo testimonio compungat;* et qui permultum a diabolu tritus, et multa bracia ab angelis spectatoribus consecutus; qui ab inimico militum in modum cassus, et magnus vir magnis dignis coronis in ore a Deo ostensus... angelica lingua nobis necessarii accedat, quoniam sumus, ut ita dicam, dignis unguenti abbasstrum tangentes, Ecclesiam simul repleamus. Audiamus historiam de ipso dicens : *In omnibus his que exuerat eu, nihil peccat Job labiis in prospectu Domini.* Legi et hunc, et tres alios ejusdem argumenti sermones elegansimos, et ad cœlum in auditorum animis lamentabilen motorem.**

patientiae, que non mysteria suo sermone complecitur?

Ita S. Augustinus sermone 81 de verbis Evangelii secundum Matthaeum : *Sedebat, inquit, sub magnâ pressurâ Job in stercore, iopis sine ope, sine substantia, sine filiis; plenus, sed verminus, quod quidem ad hominem pertinet exteriorum. Sed quia et virtus Deo plenus erat, landabat Deum, et pressurâ illa non illi erat scandolum. Ubi ergo scandulum?*

*Quando accessit ei uxor, et ait : *Die aliq[ui]d in Deum, et morere.* Omibus quippe abatis a diabolo, exercitato Eva servata est, non ad consolacionem, sed ad tentationem viri. Ecce ubi scandulum. Exaggeravit miserias eius; miserias etiam suas cum illis, et cogit persuaderi blasphemiam, illi autem, qui erat emisus, quia Deus ex lege sicut docuerat eum et mitigavat a diebus malignis, pars multa erat in cordibus diligenter legem Dei, et non erat illi scandulum. Ha scandalum erat, sed illi non erat. Denique vide mitem in lege Dei, lege dicta aeterna. Nam lex illa in tabulis data Iudeus nondum erat temporibus Job, sed manebat adhuc lex aeterna in cordibus piorum, unde illa describitur est quia populus data est. Quia ergo multigatis erat lege Dei a diebus malignis, et pars ea multa erat diligitio legem Dei, vide quoniam sit mitis, quid respondet. Hic dicas quoniam proposuit, qui sint mitis. *Locuta es, inquit, tanquam uia ex insipiebat multeribus. Si bona percepimus de manu Domini, mala non sustinemus?* Et sermone 94 : *Gratis ergo amandus est Deus. Nam diabolus hoc sancto Job, nesciens quid in illa mitis ageret, genitum crimen obcepit, dicens : *Namque gratis edidit Job Deum?* Sed talis erat vir Job, de quo nihil posset confingere; nota enim erat et nimis clara vita eius. Sed quia multa habebat divitias, hoc obcepit, quod et si esset, in corde esse possit, in moribus apparetur non posset. Colebat Deum, faciebat elemosynas, et cum corde faciebat, nemo sciebat, nec ipse diabolus, sed Deus noverat. Perhibet Deus testimoniū servo suo; diabolus calumniantur servi Dei. Permititur ille tentari, probatur Job, confunditur diabolus. Invenitur Job gratus colere Deum, gratiliter; non quia aliquid dedit, sed quia seipsum non abstulit. Ali enim : *Domini dedit, Domini absulit; sicut Domino placuit, ita factum est; sit nomen Domini benedictum.* Ignis tentationis accessit; sed aurum, non stipulam invent; abstulit sordes, non convertit in cinereum. Et sermone 545 postrem editionis monachorum congregationis sancti Mauri, de spiritualibus divitias loquens, hac habet : *His divitias plenus erat sacerdos Job; omnia uita iheriperant, nihil enim in domo eius remanserat, quibus ipsa ante oculis videbatur, subito mendicis, in stercore a capite usque ad pedes veribus scatenis. Quid ita miseris miseris? Quid interiore felicitate felicis? Perdidit omnia illa qua deaderat Deus; et se habebat ipsius, qui deaderat omnia, Deum. Natus, inquit, exiit de utero matris meae, radus reverus in terram : *Domini dedit, Domini absulit; sicut Domino placuit, ita factum est; sit nomen Domini benedictum.* Certe pauper est? Certe nihil habet? Si nihil remaneat, de quo thesauru gemma iste laudis Dei profereretur? Postea usque ad carnem tentator accessit: omnibus sublatis tentacoriis mulierem reliquit. Euan dimisit, sed Adam illi non fuit. Et ibi qualis inventus est? Quoniam respondit uxori blasphemum suggestum? *Locuta es, inquit, tanquam una ex insipiebat multeribus.* Si bona suscipimus de manu Domini, mala cur nos tolleramus? O virum pristinum et intercedens! O forum et pulchrum! O vulnus et sanguinum! O in stercore sedentem, et in cœlo regnante! Si animus, invenitur.***

Ita S. Ambrosius libro de Paradise, cap. 2 : *Diabolus malus, inquit, Job sancti fecit esse virtutem et patientiam clarioram. Huius malitia justitiam ejus exercuit, ut certaret et vinceret, et victoriam corona sequeretur.* Et narratio in Psalmum 37 :

*Cognoscamus igitur, quoniam et ubi diabolus vulnerat, sagitta Domini vulnerare dicatur. Nempe sic legimus, quod cum in concilio angelorum sanctum Job servulum suum Dominus conversus ad diabolum predicaret, ut uret invitus et humani generis adversarius (laus enim inferioris substantie viri, condemnatio ejus est qui de statu superiori dejectus est), responderit diabolus, quia non gratis Job Dominum ueneraret, qui natus Del omnibus abundaret. Sed mitte, inquit, manum tuam, et tange omnia que habebat. Videamus si non in faciem te benedicat. Et Deum potestatem dedit diabolus, ut mittet manum suam in omnia quia haberet Job. Quibus gestis, cum sanctus Job immobilis in sua fortitudine permaneret, et ipsa non est motus Job aut interitu filiorum, aut dissipatio facultatum; iterum Dominus ad diabolum dixit, illundens ei, quod dissipasset omnia que habebat Job, filios eius interemisset, ipsam tamen nequamnam mouere de virtutis statione potuisse. Et illi respondit : *Quacunq[ue] habet homo, pro anima sua debet. Sed mitte, inquit, manum tuam, et tange carnem et ossa ejus.* Et accepta fieri potestatem ut mittet manum suam in corpus ejus; tamen ut ambo ipsius custodiret. Et perdidit, uicribus sanctis Job, ubi est egressus a Domino. Advertimus ergo quoniam manus Domini dicitur, ubi est hominis, diabolus infestante, tentatio. Siquidem et Job manus Domini dicit esse quae se tetigere, et sagitta Domini esse memorat i sagittas piratarum.*

Ita S. Gregorius Magnus Praefatio in librum Job cap. 2 : *Ad constatam impudentiam nostram, gentis homo ex exempli obedientia, ut quia obediens domino legi sub lege positus despiciat, cuius saltem comparatione evigilat, qui sine lege legaliter vivit. Quia vero auctoritate liber iste sit prædictus, ita sacrum epiogramma soliditas attestatur, dum per prophetam Ezechielium dicitur, quod tres sollemmodo viri libenter. Noe scilicet, Daniel et Job. Nec immixto inter hebreorum vita in auctoritatis reverentia vita. Nec scilicet Daniel et Job. Nec immixto inter hebreorum vita in auctoritatis reverentia vita. Nec scilicet Daniel et Job. Nec immixto laboris tollerantiam, venit Iacob; ad repetendum pro malo honeste retributionis gratiam, venit Ioseph; ad ostendendum mansuetudinem dicitur, venit Henoch; ad insinuandum longanimitatem spei et operis, venit Noe; ad demonstrandum conjugalis vita castionem, venit Isaac; ad insinuandum laboris tollerantiam, venit James; ad repetendum pro male honeste retributionis gratiam, venit Ioseph; ad ostendendum mansuetudinem dicitur Morses; ad informandam contra adversa fiduciam, venit Ioseph; ad ostendendum inter flagitia patientiam, venit Job. Ecce quoniam fulgentes stellæ in cœlo certimines, ut inoffenso pede operis, iter nostre noctis ambulantes.*

Ita Ecclesiæ Graeca pariter et Latina B. Job memoriam in sacræ Fastis celebrans, hac ad diem 10 maii, ad diem 6. In Memoria Basilli Porphyrogeniti imperatoris, ad dictam diem hinc legimus : *Memoria Job viri justi, et multorum certaminum victoris. Prophetabit autem annos quinque et triginta, ac Christi incarnationem processus annis milie nonagesimis et quinque. Hinc coram Deo iustum, ac diu multumque probabut, expectivit a deo diabolus, cui quād diversimodo affigeret. Cum autem Deus vellet eum magis iustum ac gloriosum redire, tradidit eum diabolus, qui non modo cum fortune bonis et liberis spoliavit, sed et ipsam mortis aggrediebatur, et uulneribus ac plaga uniuersa circumscriptum, in sterco mandibulam depexit. Verum sanctus vir cum omnibus his aerumnis constantem pertulisset, et in omnibus deo gratias egisset, diabolus sanguine affecte dedecore. Denique etiam duplo maiores divitias super terram ascessit, et exorem resumens, ac liberos suscipiens, cum Deo de more sessi summe gratum exhibuit, in pace decessit. His penè genuina sunt, que in MS. synaxario Constantinopolitan, et in Me-*